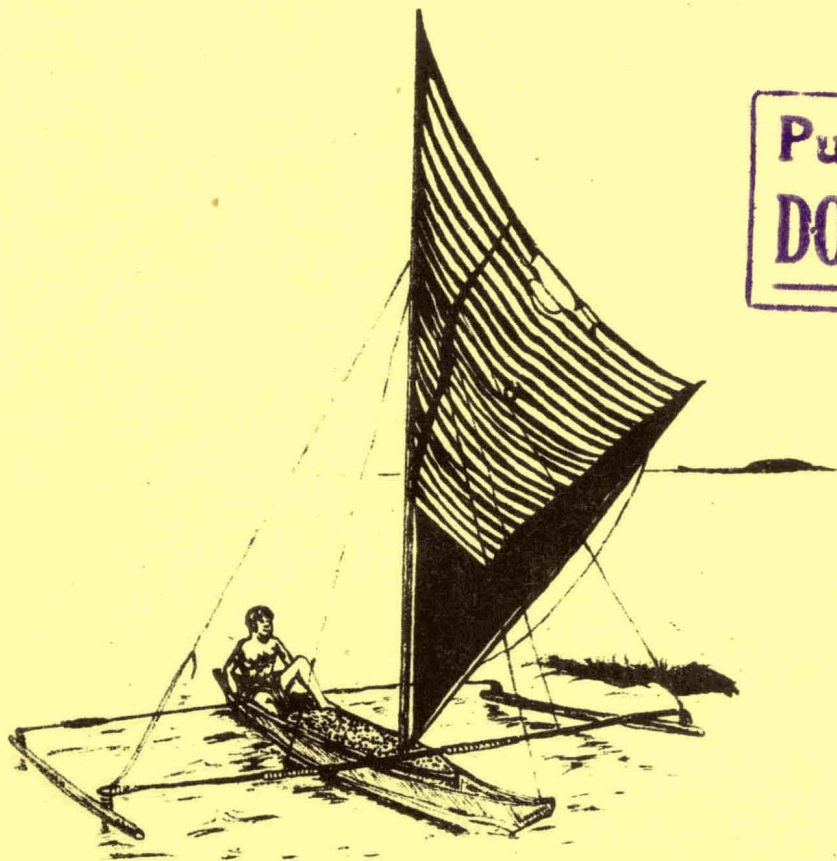

MGA PANGADLAW-ADLAW NA AMBALEN

Publications Copy
DO NOT REMOVE

Kagayanen
Hiligaynon
Filipino
English

Mga Pangadlaw-adlaw Na Ambalen

"Everyday Conversation"

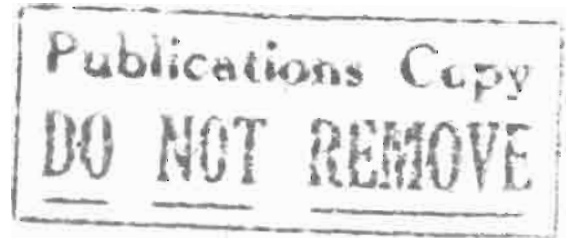
A Phrase Book for Kagayanens in:

Kagayanen

Hiligaynon

Filipino

English

SUMMER INSTITUTE OF LINGUISTICS-Philippines, Inc.
TRANSLATORS PUBLISHERS

1989

Published
in cooperation with the
Bureau of Elementary Education
and the
Institute of National Language
of the
Department of Education, Culture and Sports
Manila, Philippines

This book or any part thereof may be copied or adapted and reproduced for use by any entity of the Department of Education, Culture and Sports without permission from the Summer Institute of Linguistics. If there are other organizations or agencies who would like to copy or adapt this book we request that permission first be obtained by writing to:

Summer Institute of Linguistics
P.O. Box 2270 CPO
1099 Manila

We wish to express appreciation to the Program for Asian Projects, the Ramon Magsaysay Award Foundation, and the Rockefeller Brothers Fund for their assistance in the production of this publication.

Phrase Book
in

Kagayamen

57.8-289-3C 57.20PQ-894009N

ISBN 971-18-0118-3

Printed in the Philippines

SIL Press

Paunang Salita

Bahagi ng ating yaman ang pagkakaroon ng iba't ibang wika at kultura sa ating bansa. Iba't ibang wika ang sinasalita ng iba't ibang pangkat na naninirahan sa ating kapuluan. Ikinararangal nating pangalagaan ang mayamang pamanang pangkalinangan ng mga pangkat na ito upang palaganapin ang pagkakaisa at ang pagmamalaki sa pambansang pagkakakilanlan.

Ang aklat na ito na nasusulat sa isa sa mga katutubong wika sa Pilipinas ay naglalayong paunlarin ang kasanayan sa pagbasa at pagkaunawa, dagdagan ang kaalaman, patindihin ang pagmamalaki sa unang wika, at ihanda ang estudyante sa pagtanggap sa pambansang wika. Sa ganitong lapit, mawiwiling magbasa ang isang batang bago pa lamang natutong magbasa, at nagkakaroon siya ng tiwala sa sarili. Dahil dito'y nasisiyahan siyang magpatuloy ng pag-aaral upang maging bahagi ng pagpapaunlad ng bansa.

Ikinararangal ng Kagawaran ng Edukasyon, Kultura at Isports na ipakilala ang aklat na ito bilang pinakahuli sa isang serye ng mga aklat na naglalayong palaganapin ang pagkatutong bumasa at sumulat. Sa pamamagitan ng pagpapalakas sa mga pangkat linggwistiko, pinalalakas din natin ang bansa.

Lourdes R. Quisumbing

Kalihim

Kagawaran nga Edukasyon, Kultura at Isports

Preface

The purpose of this book is to help speakers of Kagayanen communicate with speakers of Filipino, Hiligaynon and English.

Commonly used expressions are given in the four languages. They are grouped by topics, but are not dialogues. The translations are not literal. They are meant to be the expressions that are natural in the language for that given situation. Phrases in parentheses usually indicate the situation in which an expression would be used.

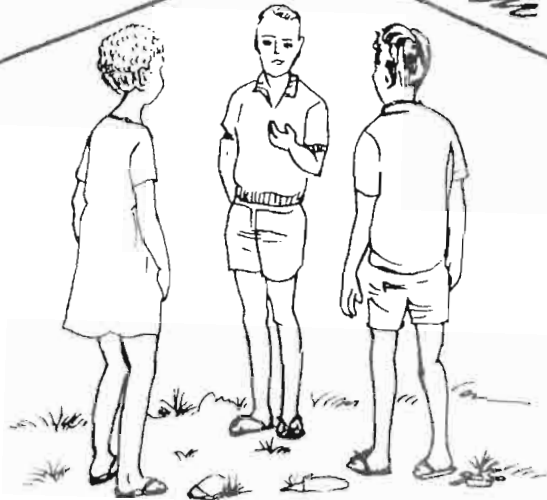
In order to read the situationally equivalent translations in the four languages begin with the Kagayanen at the extreme left side and read the expressions with the same number going left to right across two pages. Occasionally the equivalent expressions in the four languages will all be on one page.

The topics included in this book are: 1. Greetings When Meeting, 2. Compliments, 3. Everyday Sayings, 4. Meeting For The First Time, 5. Family, 6. Relatives, 7. When Sick, 8. Parts Of The Body, 9. When Speaking, 10. When Writing, 11. When Eating, 12. Food, 13. Buying And Bargaining, 14. When Traveling, 15. Showing The Way To A Place, 16. Climate/Weather, 17. When In The City, 18. What Is Said In School, 19. Animals, 20. Time, 21. Counting, 22. Money

On page 68 there is a guide to pronouncing Kagayanen.

Mga Basaen

<u>Tupiko</u>	<u>Panid</u>
1. Mga Ambalen Ta Pagpakumusta Daw Pagkitaay	2
2. Pagdayaw	4
3. Mga Pangadlaw-adlaw Na Ambalen	6
4. Una Na Pagkitaay	12
5. Pamilya	14
6. Kaparintian	16
7. Daw Magmasakit	20
8. Mga Sangkap Ta Lawa	22
9. Daw Mambal	26
10. Daw Magsulat	28
11. Mga Ambalen Daw Maan	32
12. Mga Pagkaan	34
13. Pagpalit Daw Pag-ayo	36
14. Daw Manaw	40
15. Pagtudlo Ta Mga Lugar	44
16. Klima/Timpo	46
17. Daw Naan Ta Siudad	48
18. Mga Ambalen Daw Naan Ta Iskwilaan	52
19. Mga Ayep	54
20. Uras	55
21. Bilang	64
22. Kwarta	66

1. **Mga Ambalen Ta Pagpakumusta Daw Pagkitaay**
2. **Pagdayaw**
3. **Mga Pangadlaw-adlaw Na Ambalen**

Kagayanen

Hiligaynon

Mga Ambalen ta Paqkumusta Daw Paqkitaay

1. Indi ka galin?	1. Diin ka naghalin?
2. Indi ka punta?	2. Diin ka makadto?
3. Untan nang.	3. Dira lang.
4. Miling a inyo.	4. Makadto ako sa inyo.
5. Tagbalay!	5. Tagbalay!
6. Kaon pla.	6. Ikaw gali.
7. Manaik ka.
Dayon ka.	7. Saka.
Dayon.
8. Muna aren ki kyo.	8. Mauna na ako sa inyo.
9. Muli aren.	9. Mapauli na ako.
10. Manaw ki en.
Mos en.	10. Lakat na kita.

Filipino

1. Saan kayo nanggaling?
2. Saan kayo pupunta?
3. Diyan lang.
4. Pupunta ako sa inyo.
5. Tao po!
6. Kayo pala.
7. Umakyat kayo.
Tuloy po kayo.
8. Mauuna na ako sa inyo.
9. Uuwi na ako.
10. Tayo na.

English

1. Where are you coming from?
2. Where are you going?
3. I am going there.
4. I am going to your place.
5. Hello.
(call when approaching house)
6. So, it's you!
7. Come on up.
Come inside.
8. I'll go ahead.
(said when leaving)
9. I'm going home.
10. Let's go now.

Pagdayaw

1. Dayad bata no an.
Tambek.	1. Katahum sang imo bata.
Maayo ang iya lawas.
2. Dayad istaran lugar no i.	2. Manami istaran ang imo lugar.
3. Gusto ko unti.
Malineng na lugar.	3. Luyag ko diri.
Malinong nga lugar.
4. Miad ka na kusinira.	4. Maayo ka nga manugluto.
5. Sabor nya na pagkaan.	5. Manamit ato nga pagkaon.
6. Sagad ka mambal ta Inglis.	6. Sampaton ka maghambal sang
Ingles.
7. Pwidi na kudakan ta kaw?	7. Mahimo bala nga litratuhan
ko ikaw?
8. Pasinsyaen a no nang,
dili ko enged.	8. Pasayluha ako, indi ato
hungod.
9. Slamant nang.	9. Salamant gid.

1. Maganda ang iyong anak.
Napakalusog.
2. Magandang tirahan ang iyong
lugar.
3. Gusto ko rito.
Tahimik na lugar.
4. Mahusay kang magluto.
5. Napakasarap ng pagkaing iyon.
6. Mahusay kang magsalita ng
Ingles.
7. Maaari ba kitang kunan ng
larawan?
8. Ipagpaumanhin po ninyo, hindi
ko po sinasadya.
9. Salamat po.

1. Your child is beautiful.
So healthy.
2. Your place is a nice place
to live.
3. I like it here.
It's a peaceful place.
4. You are a good cook.
5. That meal was delicious.
6. You are an expert at speaking
English.
7. May I take your picture?
8. Sorry, it wasn't intentional.
9. Thank you.

Mga Pangadlaw-adlaw Na Ambalen

1. Ula a nalam.	1. Indi ako kahibalo.
2. Bay-an no nang.	2. Pabay-i lang.
3. Bala ka.	3. Bahala ka.
4. Yaken en.	4. Ako na.
5. Manaw aren.	5. Malakat na ako.
6. Manaw ka ri.	6. Dali diri.
7. Dlaan a no ta 'coke'.	7. Dal-an mo ako sang 'coke'.
8. Bukasan no gangaan an.	8. Bukasan mo ang puertahan.
9. Saraan no tumbuan an.	9. Sirahan mo ang bintana.
10. Ula pa anay.	10. Anay pa.
11. Muyog ka ki yaken.	11. Maupod ka sa akon.
12. Kino duma no?	12. Sin-o ang imo upod?
13. Kala no mayor ya ta
lugar nya?	13. Kilala mo bala ang mayor
sa lugar nga ato?
14. Kala ko kanen ta sura.	14. Kilala ko siya sa daguay.
15. Ano ngaran din an?	15. Ano ang ngalan niya?

1. Hindi ko alam.
2. Bayaan mo na.
3. Bahala ka.
4. Ako na.
5. Aalis na ako.
6. Halika rito.
7. Dalhan mo ako ng 'coke'.
8. Buksan mo ang pinto.
9. Isara mo ang bintana.
10. Sandali lang.
11. Sumama kayo sa akin.
12. Sino ang kasama mo?
13. Kilala mo ba ang alkalde sa lugar na iyon?
14. Kilala ko siya sa mukha.
15. Ano ang pangalan niya?

1. I don't know.
2. Never mind.
3. It's up to you.
4. I'll do it.
5. I'll be going now.
6. Come here.
7. Bring me a coke.
8. Open the door.
9. Close the window.
10. Please wait a moment.
11. Come with me.
12. Who is your companion?
13. Do you know the mayor of that place?
14. I know him by sight.
15. What is his name?

16. Dili ko mademdeman.
Nalipatan ko en.	16. Indi ko na matandaan.
Nalipatan ko na.
17. Dili ko maintindian.	17. Indi ko maintindihan.
18. Ngaran ti ni?	18. Ano ini?
19. Ngaran ta nan?	19. Ano ina?
20. Ngaran sa nya?	20. Ano ato?
21. Iya san lapis nyan?	21. Kay sin-o lapis ina?
22. Kan-o?
Kino?
Iya ti (san, sa)?	22. San-o?
Sin-o?
Kay sin-o?
23. Indi?
Man-e tak?
Paino?	23. Diin?
Ngaa?
Paano?
24. Man-e tak dili?	24. Ngaa indi?
25. Isaben no tuo ambal no ya.	25. Palihug liwat sang
ginhambal mo.
26. Pwidi na dumaan a no?	26. Mahimo bala nga updan mo ako?
27. May sinsilyo ka?	27. May sinsilyo ka bala?
28. Gadali a.	28. Gadali ako.

16. Hindi ko matandaan.
Nakalimutan ko na.	16. I don't remember.
I have forgotten.
17. Hindi ko maunawaan.	17. I do not understand.
18. Ano ito?	18. What is this?
19. Ano iyan?	19. What is that?
20. Ano iyon?	20. What is that yonder?
21. Kaninong lapis iyan?	21. Whose pencil is that?
22. Kailan?
Sino?
Kanino?	22. When?
Who?
Whose?
23. Saan?
Bakit?
Papaano?	23. Where?
Why?
How?
24. Bakit hindi?	24. Why not?
25. Pakiulit mo nga ang iyong
sinabi.	25. Please repeat what you said.
26. Maaari bang samahan mo ako?	26. Would you please accompany me?
27. May barya ka ba?	27. Do you have small change?
28. Nagmamadali ako.	28. I'm in a hurry.

4. **Una Na Pagkitaay**

5. **Pamilya**

6. **Kaparintian**

Una Na Paqkitaay

1. Taga indi ka gid?
2. Indi ka gaistar anduni?
3. Indi ka galin anduni?
4. Ano matabang ko kaon?
5. Gasud-o a nang.
6. Bag-o ka nang gabot?
7. Ee, gibii a nang gabot alin ta Puerto.

1. Taga diin gid ikaw?
2. Diin ka nagaistar subong?
3. Diin ka naghalin subong?
4. Ano ang sarang ko mabulig sa imo?
5. Gabisita lang ako.
6. Amo pa lang bala ikaw nag-abot?
7. Huo, kahapon lang ako nag-abot halin sa Puerto.

1. Taga saan po ba kayong talaga?
2. Saan kayo nakatira ngayon?
3. Saan kayo galing ngayon?
4. Anong maitutulong ko sa inyo?
5. Dumadalaw lang ako.
6. Kararating mo lang ba?
7. Oo, kararating ko lang kahapon mula sa Puerto.

1. Where are you from originally?
2. Where are you staying now?
3. Where did you just come from?
4. What can I do for you?
5. I just came to visit.
6. Have you just arrived?
7. Yes, I came just yesterday from Puerto.

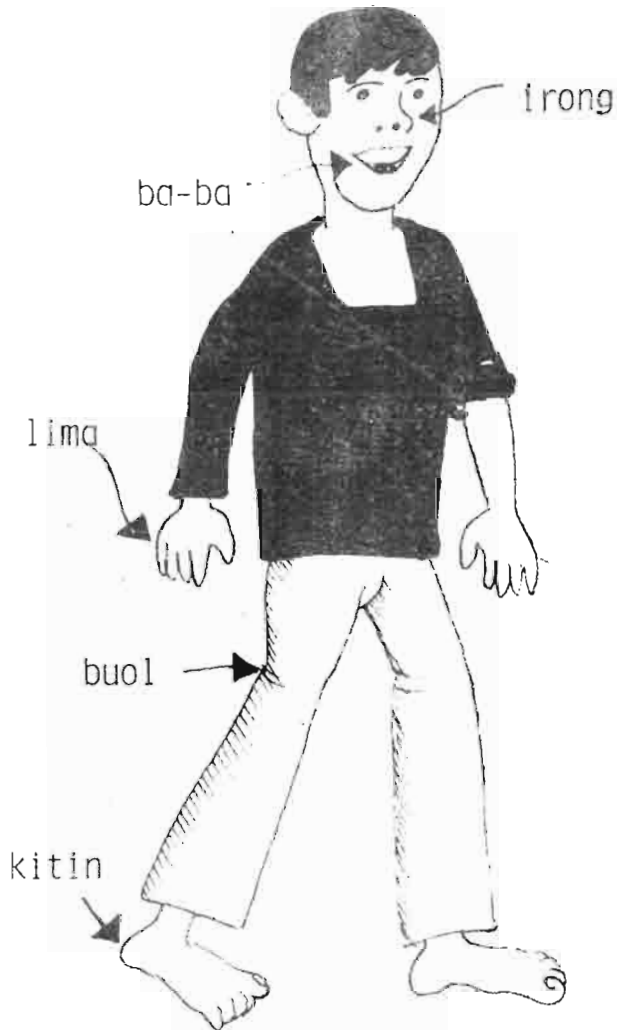
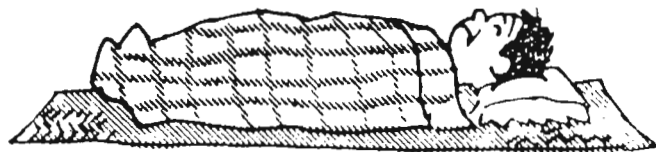
Pamilya

1. Bui pa tatay no an?
 2. Ee, piro nanay ko ya napatay naan ta isya taon.
 3. Pila kaw' na mag-utod?
 4. Walo kay na mag-utod.
 5. Kaon panganay?
 6. Dili, yaken kamanguran i.
 7. Pila en idad no?
 8. May sawa ka en?
 9. May mga bataan ka en?
 10. Ee, may lima aren na bataan.
 11. Darwa na bai daw tallo na mama.
1. Buhi pa bala si tatay mo?
 2. Huo, pero si nanay napatay sang isa ka tuig.
 3. Pila kamo ka mag-ulutod?
 4. Walo kami nga mag-ulutod.
 5. Ikaw bala ang subang?
 6. Indi, ako ang kamanghuran.
 7. Pila na ang imo idad?
 8. May asawa ka na bala?
 9. May ara na kamo nga bata?
 10. Huo, may lima na ako nga mga kabataan.
 11. Duha ang babae kag tatlo ang lalaki.

1. Buhay pa ba ang tatay mo?	1. Is your father still living?
2. Oo, pero namatay na ang nanay ko noong isang taon.	2. Yes, but my mother died last year.
3. Ilan kayong magkakapatid?	3. How many brothers and sisters do you have?
4. Walo kaming magkakapatid.	4. There are eight children in our family.
5. Ikaw ba ang panganay?	5. Are you the eldest?
6. Hindi, ako ang bunso.	6. No, I am the youngest.
7. Ilan taon na kayo?	7. How old are you?
8. May asawa ka na?	8. Do you have a wife?
9. May mga anak na ba kayo?	9. Do you have children?
10. Oo, mayroon na akong limang anak.	10. Yes, I have five children.
11. Dalawang babae at tatlong lalaki.	11. Two are girls and three are boys.

Kagayanen	Hiligaynon	Filipino	English
<u>Kaparintian</u>			
1. amay	tatay	ama	father
2. inay	nanay	ina	mother
3. bata	bata	anak	offspring
4. bata	bata	anak	son/daughter
5. sawa	bana	asawa	husband
6. sawa	asawa	asawa	wife
7. balo	balo	balo	widower/widow
8. nubya/nubyo	noby/noby	noby/noby	fiancee
9. utod	utod	kapatid	brother/sister
10. kamangnguran	kamanghuran	bunso	younger
11. kamagulangan	kamagulangan	panganay	older
12. lolo, apo	lolo	nuno	grandparent
13. apo	apo	apo	grandchild
14. kamayen/kanayen	tiyo/tiya	tiyuhin/tiyahin	uncle/aunt
15. gumangken	hinablos	pamangkin	nephew/niece
16. katagsa	pakaisa	pinsan	cousin

17. ugangan	ugangan	biyanan	parent-in-law
18. bayaw	bayaw	bayaw	brother-in-law
19. bayaw	bayaw	hipag	sister-in-law
20. magad	umagad	manugang	son/daughter-in-law
21. (mga) parinti	(mga) paryente	(mga) kamag-anak	relative(s)
22. kasimanwa	kasimanwa	kababayan	townmate
23. arey	abyan	kaibigan	friend
24. kuntra	kaaway	kaaway	enemy
25. ittaw	tawo	tao	person
26. mama	lalaki	lalaki	male
27. bai	babae	babae	female
28. bata	bata	bata	child
29. miron	sultero	binata	young man (unmarried)
30. dlaga	dalaga	dalaga	young woman (unmarried)
31. manakem na mama/bai	tigulang nga lalaki/babae	matandang lalaki/babae	old man/woman

7. Daw Magmasakit

8. Mga Sangkap ta Lawa

Daw Magmasakit

1. Lain pamatyag din an.	1. Malain ang iya pamatyag.
2. Gamasakit kanen an.	2. Gamasakit siya.
3. Miling ka ta duktor.	3. Kadto ka sa doktor.
4. Indi a mumaw ta duktor?	4. Diin ako matawag sang doktor?
5. Ano pamatyag no?	5. Ano ang imo pamatyag?
6. Gasakit ulo ko i.	6. Masakit ang akon ulo.
7. Gasuka a gibii kilem.	7. Nagsuka ako kagab-i.
8. Nalipeng a daw nadangga a.	8. Nalipong ako kag may hilanat ako.
9. May malaria a taan.	9. May malarya siguro ako.
10. Indiksyunan ta kaw.	10. Indiksyonan ko ikaw.
11. Inemen no bulong nai kada ugtu adlaw.	11. Inumon mo ining bulong kada udto.

1. Masama ang kanyang pakiramdam.	1. He doesn't feel well.
2. May sakit siya.	2. He is sick.
3. Pumunta ka sa doktor.	3. Go to the doctor.
4. Saan ako tatawag ng doktor?	4. Where can I find a doctor?
5. Ano ang nararamdaman mo?	5. Tell me how you feel.
6. Masakit ang aking ulo.	6. I have a headache.
7. Nagsuka ako kagabi.	7. I vomited last night.
8. Nahihilo ako at may lagnat.	8. I feel dizzy and have a fever.
9. May malaria yata ako.	9. I think I have malaria.
10. Iiniksyunan kita.	10. I will give you a shot.
11. Inumin mo ang gamot na ito tuwing tanghali.	11. Take this medicine every day at noon.

Kagayanen	Hiligaynon	Filipino	English
<u>Mga Sangkap Ta Lawa</u>			
1. blukan	butkon	bisig	arm
2. tudtod	likod	likod	back
3. lawa	lawas	katawan	body
4. bekkeg	tul-an	buto	bone
5. baka	sag-ang	baba	chin
6. dag-anan	dughan	dibdib	chest
7. talinga	dalunggan	tainga	ear
8. siko	siko	siko	elbow
9. mata	mata	mata	eye
10. waleng	guya	mukha	face
11. tudlo	tudlo	daliri	finger
12. batiis	tiil	paa	feet
13. takong	agtang	noo	forehead
14. buok	buhok	buhok	hair
15. lima	kamot	kamay	hand
16. tagipusuon	tagipusuon	puso	heart
17. buol	tuhod	tuhod	knee

18. ita	hita	hita	upper leg
19. tiked	batiis	binti	lower leg
20. atay	atay	atay	liver
21. ba-ba	ba-ba	bibig	mouth
22. sulo	kuko	kuko	nail
23. lieg	liog	leeg	neck
24. irong	ilong	ilong	nose
25. gusok	gusok	tadyang	rib
26. baga	abaga	balikat	shoulder
27. gettek	tiyan	tiyan	stomach
28. ngipen	ngipon	ngipin	teeth
29. blengngan	tutunlan	lalamunan	throat
30. inay-inay	kumalagko	hinlalaki	thumb
31. tudlo ta batiis	tudlo sa tiil	daliri ng paa	toe
32. dila	dila	dila	tongue

9. Daw Mambal

10. Daw Magsulat

Daw Mambal

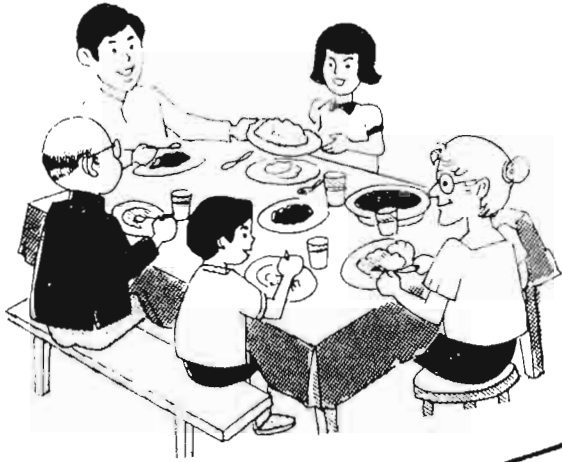
1. Nalam ka mambal ta Filipino?	1. Kahibalo ka bala maghambal sang Filipino?
2. Kaintindi a tise piro dili a nalam mambal.	2. Makaintsindi ako diotay pero indi ako kahibalo maghambal.
3. Kaambal a tise.	3. Gahambal ako diotay.
4. Ngaran tan _____ an ta inyo na ambal?	4. Ano ang _____ sa inyo nga hambal?
5. Kaintindi ka ta ambal ko i?	5. Naintsindihan mo bala ang ginahambal ko?
6. Dili a kaintindi.	6. Indi ko naintsindihan.
7. Isaben no tuo.	7. Liwata.
8. Inayan no nang pag-ambal.	8. Hinaya lang paghambal.
9. Sagad ka mambal ta Inglis.	9. Maayo ikaw maghambal sang Ingles.
10. Dili igo pangambal ko.	10. Indi husto ang akon paghambal.
11. Gaistudyo a pa ta pag-ambal ta Kagayanen.	11. Nagatuon pa ako sa paghambal sang Kagayanen.

1. Marunong po ba kayong magsalita ng Filipino?	1. Do you know how to speak Filipino?
2. Nakakaintindi po ako ng kaunti ngunit hindi ako makapagsalita.	2. I understand a little but I don't know how to speak it.
3. Nakakapagsalita ako ng kaunti.	3. I speak it a little.
4. Ano ang ____ sa inyong salita?	4. How do you say ____ in your language?
5. Naiintindihan mo ba ang aking sinasabi?	5. Do you understand what I am saying?
6. Hindi ko po naintindihan.	6. I don't understand.
7. Pakiulit mo nga.	7. Please repeat that.
8. Magsalita kayo ng marahan.	8. Speak more slowly.
9. Mahusay kayong magsalita ng Ingles.	9. You speak English well.
10. Hindi maayos ang aking pagsasalita.	10. My speech is not grammatical.
11. Nag-aaral pa lamang akong magsalita ng Kagayanen.	11. I am still learning how to speak Kagayanen.

Daw Magsulat

1. Paelesen a no anay ta bulpin no.
 2. Magpadala a ta sulat ki nanay ko.
 3. Kinanglan ko papil, silyo daw imbilop.
 4. Magpirma ka di.
 5. Ulog no sulat i naan ta pos opis.
 6. Papaliten a no ta darwa na silyo na tag-kinsi daw isya na silyo na tag-sisinta.
 7. Indi kay makatiligrama?
1. Pahulama ako anay sang imo 'ballpen'.
 2. Mapadala ako sang sulat kay nanay ko.
 3. Kinahanglan ko ang papel, selyo kag sobre.
 4. Magpirma ka diri.
 5. Dal-on mo ining sulat sa koreo.
 6. Pabakla ako sang duha ka selyo nga tag-kinsi kag isa ka selyo nga tag-sisinta.
 7. Diin kami mahimo makapadala sang telegrama?

1. Pahiram nga po ng 'ballpen' ninyo sandali.
 2. Magpapadala ako ng sulat sa nanay ko.
 3. Kailangan ko ng papel, selyo, at sobre.
 4. Lumagda kayo rito.
 5. Dalhin ninyo ang sulat na ito sa posopis.
 6. Pagbilhan mo ako ng dalawang selyong tig-kikinse at isang selyong tig-sisisenta.
 7. Saan kami maaaring magpadala ng telegrama?
1. May I borrow your pen for a moment?
 2. I will send a letter to my mother.
 3. I need paper, stamps and an envelope.
 4. Sign your name here.
 5. Take this letter to the post office.
 6. Sell me two fifteen centavo stamps and one sixty centavo stamp.
 7. Where can we send a telegram?

11. Mga Ambalen Daw Maan

12. Mga Pagkaan

13. Pagpalit Daw Pag-ayo

Mga Ambalen Daw Maan

1. Nlettem a daw nlao.
2. Maan ki en.
3. Maan ka ta miad, dili ka magaiya.
4. Sabor daw makaang-kaang ni.
5. Mamang ka pa.
6. Dili a, busog aren.
7. Painemen a no anay tuo ta waig.
8. Maaw en.
9. Migma ki en.
10. Kani ki nang en magyapon.

1. Ginagutom ako kag ginauhaw.
2. Makaon na kita.
3. Kaon ka sang maayo, indi ka maghuya-huya.
4. Manamit kag makahang-kahang ini.
5. Magkuha ka pa.
6. Indi na ako, busog na ako.
7. Painuma ako anay tubig.
8. Mamahaw na.
9. Manyaga na kita.
10. Karon lang kita manyapon.

1. Nagugutom, at nauuhaw ako.	1. I am hungry and thirsty.
2. Kumain na tayo.	2. Let's eat now.
3. Kumain kayong mabuti, huwag kayong mahihiya.	3. Eat well, don't be shy.
4. Masarap at maanghang-anhang ito.	4. It's delicious and a little peppery.
5. Kumuha pa kayo.	5. Take some more.
6. Ayaw ko na, busog na ako.	6. I can't, I'm full.
7. Pahingi nga po ng inumin.	7. Give me a drink of water, please.
8. Mag-almusal ka na.	8. Breakfast is ready.
9. Magtanghalian na tayo.	9. Let's eat lunch.
10. Mamaya na tayo maghapunan.	10. We will eat supper later.

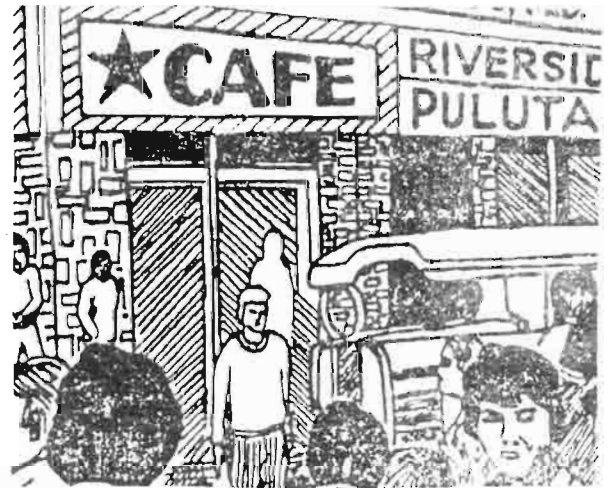
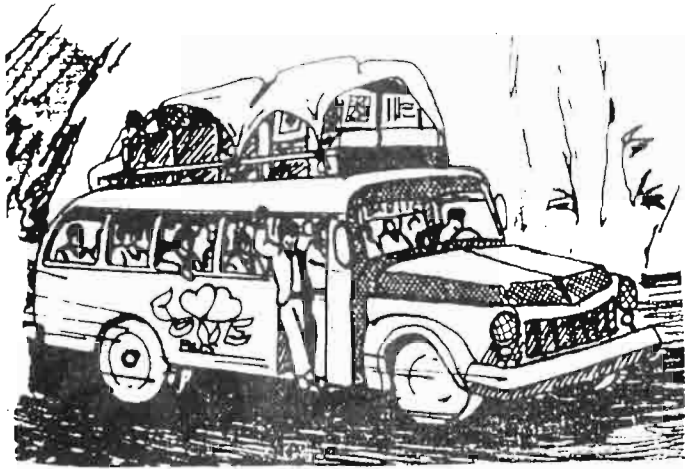
Kagayanen	Hiligaynon	Filipino	English
<u>Mga Pagkaan</u>			
1. marguso	marguso	ampalaya	bitter gourd
2. tambo	tambo	labong	bamboo shoots
3. puso ta saging	puso sang saging	puso ng saging	banana blossom
4. sitaw	balatong	sitao, sitaw	yard long beans
5. munggo	monggo	monggo, balatong	mung beans
6. ripulyo	repolyo	repolyo	cabbage
7. kamuti kaoy	balinghoy	kamoteng-kahoy	cassava
8. mais	mais	mais	corn
9. talong	talong	talong	eggplant
10. bawang	ahos	bawang	garlic
11. luy-a	luy-a	luya	ginger
12. ukra	okra	okra	okra
13. sibuyas	sibuyas	sibuyas	onion
14. gisantis	gisantes	sitsaro	peas
15. pitsay	petsay	petsay	pechay
16. minog na tumbal	katumbal nga pula	siling pula	red pepper
17. klubay	kalubay	upo	white squash
18. kalabasa	kalabasa	kalabasa	yellow squash
19. kamuti blagen	kamote balagon	kamoteng-baging	sweet potato
20. kamatis	kamatis	kamatis	tomato
21. atis	atis	atis	sweetsop
22. abukado	abokado	abokado	avocado

23. saging	saging	saging	banana
24. niog	lubi	niyog	coconut
25. beteng	butong	buko	young coconut
26. bayabas	bayabas	bayabas	guava
27. kalamunding	kalamansi	kalamansi	kalamansi
28. angka	angka	angka	jackfruit
29. mangga	paho	mangga	mango
30. kail	kahil	dalanghita	orange
31. tampayas	kapayas	papaya	papaya
32. pinya	pinya	pinya	pineapple
33. kabugaw	kabugaw	suha	pomelo
34. istar apel	istar apol	kaimito	star-apple
35. karni baka	karne baka	karning baka	beef
36. karni manok	karne manok	karning manok	chicken
37. kasag	alimango	alimasag	crab
38. daing	pinakas	daing	dried fish
39. sidda	isda	isda	fish
40. karni pato	karne pato	karning pato	duck
41. karni baboy	karne baboy	karning baboy	pork
42. kapi	kape	kape	coffee
43. tsa	tsa	tsa, tsaa	tea
44. gatas	gatas	gatas	milk
45. asin	asin	asin	salt
46. klamay	kalamay	asukal	sugar

Pagpalit Daw Pag-ayo

1. Tagpila isya yarda ta tila nai?	1. Tagpila ang isa ka yarda sang tila nga ini?
2. Maal man ti a! Pwidi mayo?	2. Kamahal sina. Mahimo bala makaayo?
3. Sikad en barato ni.	3. Barato na ini kaayo.
4. Pila gusto no?	4. Pila ang luyag mo?
5. Dugangan no pa ta tise.	5. Dugangi pa sang diotay.
6. Atag no ki yaken ta singko pisos?	6. Ihatag mo bala sa lima ka pesos?
7. Sigi. Pila yarda kamangen no?	7. Sige. Pila ka yarda ang kuhaon mo?
8. Nay, gusto no malit ta basket?	8. Tiay, luyag mo magbakal sang basket?
9. Kino gubra san?	9. Sin-o ang naghimo sina?
10. Yaken. Ubra ni ta lima.	10. Ako. Obra ini sang kamot.
11. Indi ka nalam mag-ubra ta basket?	11. Diin ka nagtuon maghimo sang basket?
12. Patudluan a ta nanay ko.	12. Gintudluan ako sang akon nanay.

1. Magkano ang isang yarda ng telang ito?	1. How much is a yard of this cloth?
2. Ang mahal naman. Maaari bang tumawad?	2. That's expensive.
Can't you give a discount?
3. Napakamura na ito.	3. It's very inexpensive as it is.
4. Magkano ang gusto mo?	4. How much would you want to pay for it?
5. Dagdagan mo pa ng kaunti.	5. Offer a bit more.
6. Ibibigay mo ba sa limang piso?	6. Can you give it for five pesos?
7. Sige. Ilan yarda ang kukunin mo?	7. How many yards do you want?
8. Ale, gusto ba ninyong bumili ng basket?	8. Ma'am, would you like to buy a basket?
9. Sino ang gumawa niyan?	9. Who made it?
10. Ako po. Gawa po ito sa kamay.	10. I made it myself. It's handmade.
11. Saan ka natutong gumawa ng basket?	11. Where did you learn how to make baskets?
12. Tinuruan po ako ng nanay ko.	12. My mother taught me.

14. Daw Manaw

15. Pagtudlo Ta Mga Lugar

16. Klima/Timpo

17. Daw Naan Ta Siudad

Daw Manaw

1. Tay, yaken nang en magdala.
 2. Dili nang en, may magdala en.
 3. Bilin no sabuok an tak yaken nang en magdala.
 4. Pila sukot no ta tanan nai?
 5. Maal man ti a. Kwatro pisos nang en.
 6. Miling ka Brooke's Point?
 7. Ee, ino sakayan ko miling dya?
 8. Makay ka ta yon na bos.
 9. Muyog ka ki yaken.
 10. Indi dyip ya munta Aborlan?
 11. Unso dapit, piro miad pa makay ka ta bos.
 12. Ino kalugay biyai miling Cagayancillo?
1. Tiyoy, ako na lang ang magdala.
 2. Indi na, may magdala na.
 3. Ibilin mo ina ang isa kay ako na lang ang magdala.
 4. Pila ang imo sukot sa tanan nga ini?
 5. Kamahal man! Apat na lang ka pesos.
 6. Pakadto ka bala sa Brooke's Point?
 7. Huo, ano ang sakyan ko pakadto didto?
 8. Magsakay ka sa bos nga ato.
 9. Sunod ka sa akon.
 10. Diin ang dyip pakadto sa Aborlan?
 11. Didto nayon, pero maayo pa magsakay ka sa bos.
 12. Ano kadugay ang biyahe pakadto sa Cagayancillo?

1. Mama, ako na ang magdadala.	1. Sir, I'll just carry it.
2. Huwag na, may magdadala na.	2. Nevermind, someone is doing it already.
3. Iwan mo ang isang iyan at ako na ang magdadala.	3. Leave that one. I will carry it.
4. Magkano ang sisingilin mo sa lahat ng ito?	4. How much will you charge for all this?
5. Ang mahal naman! Apat na piso na lang.	5. That's too much! I'll pay only four pesos.
6. Pupunta ba kayo sa Brooke's Point?	6. Are you going to Brooke's Point?
7. Oo, ano ang aking sasakyan papunta roon?	7. Yes, what do I take to get there?
8. Sumakay ka sa bus na iyon.	8. You take that bus.
9. Sumunod kayo sa akin.	9. Follow me.
10. Saan ang dyip patungo sa Aborlan?	10. Where do I get the jeep to Aborlan?
11. Sa dako roon, pero mabuti pa ay sumakay kayo sa bus.	11. Over there, but it's better to take a bus.
12. Gaano katagal ang biyahe papunta sa Cagayancillo?	12. How long is the trip to Cagayancillo?

13. Mga isya adlaw daw isya
kilem.

14. Magbalon ki?

15. Indi ka panaog?

16. Muyog ka, tay, nay?

17. Makay ka en. Betang ko karga
no i naan apaw ta dyip.

18. Pila pliti ko asta karga?

19. Manaog a naan ta palingki.

13. Mga isa ka adlaw kag isa
ka gab-i.

14. Magbalon kita?

15. Diin ka manaog?

16. Maupod ka, tiyoy, tiyay?

17. Sakay na. Ibutang ko ang
karga mo sa ibabaw sang
dyip.

18. Pila ang plete ko kag
ang karga?

19. Manaog ako sa tindahan.

13. Mga isang araw at isang gabi.
14. Magbabaon tayo?
15. Saan kayo bababa?
16. Sasama ba kayo, mama, ale?
17. Sakay na. Ilalagay ko ang kargada ninyo sa ibabaw ng dyip.
18. Magkano ang aking pasahe pati na kargada?
19. Bababa ako sa palengke.

13. A day and a night, more or less.
14. Should we take something to eat on the way?
15. Where will you get off?
16. Are you coming, sir, ma'am?
17. Get on. I will put your cargo on top of the jeep.
18. How much is the fare for myself and the cargo?
19. I'll get off at the market.

Pagtudlo Ta Mga Lugar

1. Magdiritso ka nang.
 2. Magpatuo ka naan kanto.
 3. Magpawala ka paglambay ta latayan.
 4. Indya tatay daw nanay no?
 5. Naan kanen apaw piro nanay ya naan ebes.
 6. Balay na naan ta tudtod ta simbaan iya ta kamayen ko.
 7. Manaik kaw dya.
 8. Manaog kaw di.
 9. Meneng naan kanto.
 10. Manaog a di en.
1. Magderetso ka na lang.
 2. Magpatuo ka sa kanto.
 3. Magpawala ka pagligad sa taytay.
 4. Diin ang imo tatay kag nanay?
 5. Didto siya sa ibabaw pero si nanay didto sa idalom.
 6. Ang balay nga ara sa likod sang simbahan iya ina sang akon tiyo.
 7. Magsaka kamo didto.
 8. Magpanaog kamo diri.
 9. Pundo sa kanto.
 10. Manaog na ako diri.

1. Dumeretso lang ho kayo.	1. Just go straight ahead.
2. Kumanan kayo sa kanto.	2. Turn right at the corner.
3. Kumaliwa kayo pagkalampas ng tulay.	3. Turn left after the bridge.
4. Nasaan ang tatay at nanay mo?	4. Where is your father and mother?
5. Ang tatay ay nasa itaas, ang nanay po naman ay nasa ibaba.	5. He is upstairs but mother is downstairs.
6. Ang bahay sa likod ng simbahan ay sa tiyo ko.	6. The house behind the church is my uncle's.
7. Umakyat kayo.	7. Climb up there.
8. Bumaba kayo.	8. Come down here.
9. Huminto ka sa kanto.	9. Stop at the corner.
10. Bababa na ako rito.	10. I will get off here.

Klima/Timpo

1. Miad tak ula en guran.
 2. Sikad dangga tak pangadlaw en anduni.
 3. Tignaw.
 4. Pelles angin i tak may bagyo naan ta Bisayas.
 5. Dalan an lunangen tak tag-uran.
 6. Guran ta miad gibii.
 7. Kabugtaw a tenged ta dageeb gibii kilem.
 8. Dangga unti piro naan ta Baguio tignaw.
1. Maayo kay wala na gaulan.
 2. Mainit kaayo kay tingadlaw na karon.
 3. Matugnaw.
 4. Mabaskog ang hangin kay may bagyo sa Bisayas.
 5. Ang dalan lunangon kay tingulan.
 6. Nag-ulan sang mabaskog kaayo kahapon.
 7. Nakamata ako tungod sang daguob kagab-i.
 8. Mainit diri pero sa Baguio matugnaw.

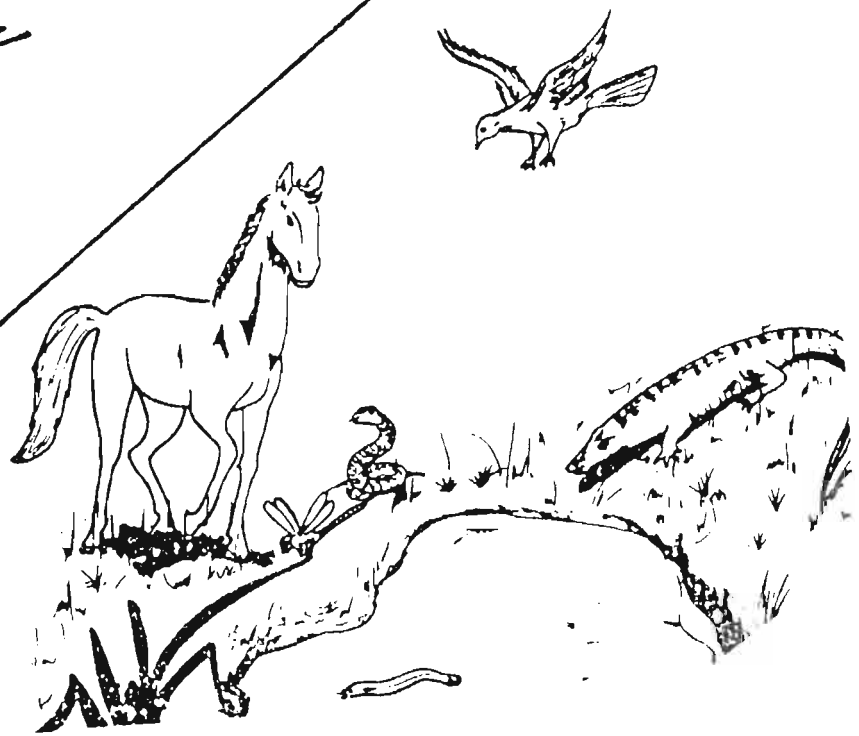
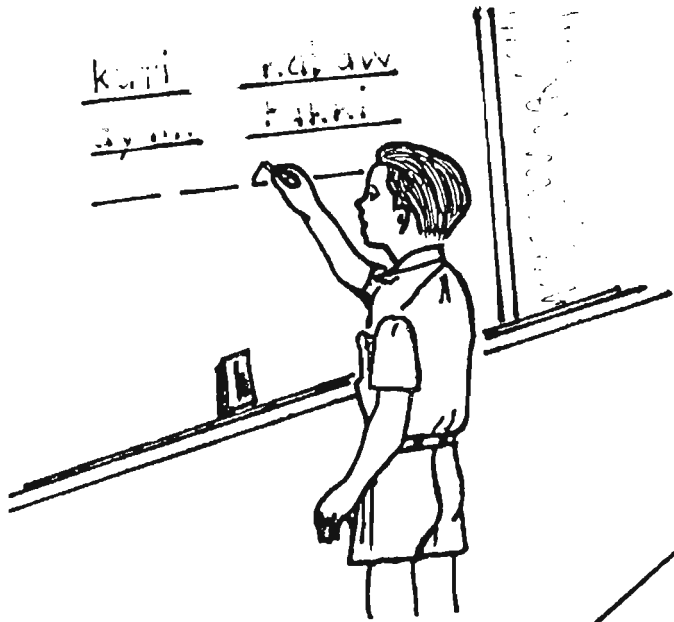
1. Mabuti't hindi na umuulan.	1. It's good that it's no longer raining.
2. Napakainit dahil tag-init na.	2. It is very hot because it's dry season.
3. Maginaw.	3. It is cold.
4. Mahangin dahil may bagyo sa Bisaya.	4. It's very windy because there's a typhoon in the Visayas.
5. Maputik ang daan dahil tag-ulan.	5. The road is muddy because it's rainy season.
6. Umulan ng napakalakas kahapon.	6. It rained very hard yesterday.
7. Nagising ako dahil sa kulog kagabi.	7. The thunder woke me up last night.
8. Mainit dito pero maginaw sa Baguio.	8. It is hot here but it is cold in Baguio.

Daw Naan Ta Siudad

1. Indi a makapalit ta nuspipir?	1. Diin ako makabakal sang pamantalaan?
2. Indi a makapaayad ta rilo?	2. Diin ako mahimo makapakay-o sang relo?
3. Indi duktor ya?	3. Diin ang dentista?
4. Indi a makapalit ta tikit ta iruplano?	4. Diin makabakal sang tiket sa eroplano?
5. Indi dalan munta palingki?	5. Diin ang dalan pakadto sa tindahan?
6. Indi dayad na ristawran di?	6. Diin diri ang maayo nga 'restaurant'?
7. Madyo pa nya ta Roxas?	7. Malayo pa ato sa Roxas?

1. Saan ako makakabili ng pahayagan?
2. Saan puwedeng magpakumpuni ng relo?
3. Saan mayroon dentista?
4. Saan makakabili ng tiket sa eroplano?
5. Saan ang papuntang palengke?
6. Saan mayroon mabuting 'restaurant'?
7. Mas malayo pa ba sa Roxas?

1. Where can I buy a newspaper?
2. Where can I get a watch repaired?
3. Where is a dentist?
4. Where is the airplane ticket office?
5. How do I get to the market?
6. Where is a good restaurant?
7. Is it much further to Roxas?

18. Mga Ambalen Daw Naan Ta Iskwilaan

19. Mga Ayep

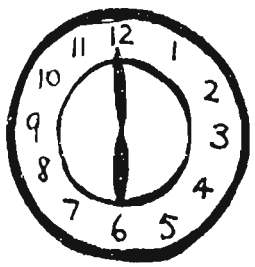
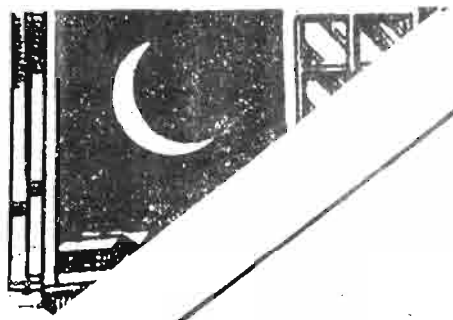
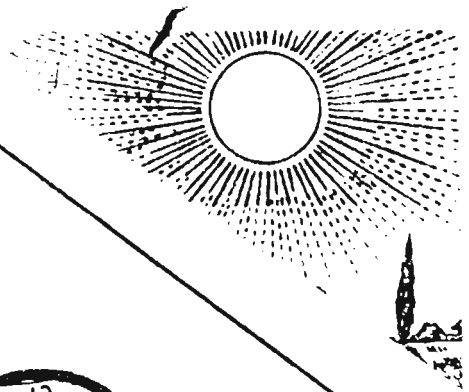
Mga Ambalen Daw Naan Ta Iskwilaan

1. Mamati kaw anay.	1. Magpamati kamo anay.
2. Mamati kaw ta miad.	2. Magpamati kamo sang maayo.
3. Sabaten nyo insa i.	3. Sabton ninyo ang pamangkot.
4. Basaen nyo ta tudo.	4. Basahon ninyo sang tudo.
5. Basaen nyo ta inay.	5. Basahon ninyo sang mahinay.
6. Istudyuon nyo isab ni.	6. Tun-an ninyo liwat ini.
7. Minsa a, sabaten nyo.	7. Mamangkot ako, sabton ninyo.
8. Mindeg ka.	8. Magtindog ka.
9. Mungko ka.	9. Magpungko ka.
10. Padatas nyo lima nyo an daw nlanan nyo sabat an.	10. Ipaibabaw ang inyo kamot kon nahibaluan ninyo ang sabat.
11. Tuduan no. Dili kay kamati.	11. Bulobaskuga ang hambal mo. Indi kami makabati.
12. Miad.	12. Maayo.
13. Igo.	13. Husto.
14. Sala.	14. Sala.

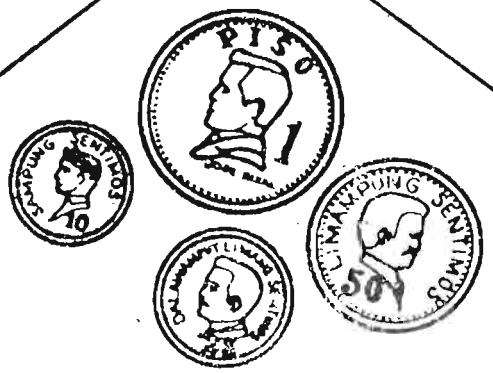
1. Makinig muna kayo.	1. Listen first.
2. Makinig kayong mabuti.	2. Listen carefully.
3. Sagutin ninyo ang tanong.	3. Answer the question.
4. Basahin ninyo ng malakas.	4. Read aloud.
5. Basahin ninyo ng matahimik.	5. Read silently.
6. Pag-aralan ninyo itong muli.	6. Study it again.
7. Magtatanong ako, sagutin ninyo.	7. I'll ask a question, you answer.
8. Tumayo ka.	8. Stand up.
9. Maupo ka.	9. Sit down.
10. Itaas ninyo ang inyong kamay kung alam ninyo ang sagot.	10. Raise your hand if you know the answer.
11. Lakasan mo. Hindi namin marinig.	11. Speak louder. We can't hear you.
12. Magaling.	12. Good.
13. Tama.	13. Right.
14. Mali.	14. Wrong.

Kagayanen	Hiligaynon	Filipino	English
<u>Mga Ayep</u>			
1. kabaw	karabaw	kalabaw	carabao
2. kuti	kuring	pusa	cat
3. piak	pisu	sisiw	chick
4. manok	manok	manok	chicken
5. baka	baka	baka	cow
6. bwaya	buaya	buwaya	crocodile, alligator
7. usa	usa	usa	deer
8. ayam	ido	aso	dog
9. pangka	paka	palaka	frog
10. bakbak	ulok-ulok	uluulo	tadpole
11. takki	tuko	tuko	gecko
12. gansa	gansa	gansa	goose
13. manok na inayen	munga	inahing manok	hen
14. kabayo	kabayo	kabayo	horse
15. tegete	tiki	butiki	lizard
16. amo	amo	matsing, unggoy	monkey
17. ambaw	ilaga	daga	mouse, rat
18. baboy	baboy	baboy	pig
19. langganen	sulog	tandang	rooster
20. bekessan	man-og	ahas	snake
21. bubuo	bao	pagong	turtle

22. lasga	subay	langgam	fire ant
23. bubuyog	buyog	bubuyog	bee
24. bagangan	bagangan	salagubang, uwang	beetle
25. kalibangbang	alibangbang	paru-paro	butterfly
26. baked na luod	dako nga ulod	higad	caterpillar
27. salambabaga	talimbabaga	alupihan	centipede
28. tanga	tanga	ipis	cockroach
29. apan	kulilig	kuliglig	cricket
30. sibwa-sibwa	tumbak-tumbak	tutubi	dragonfly
31. kito-kito	ipot-ipot	alitaptap	firefly
32. bitik	bitik	pulgas	flea
33. bunnok	dapaw	hanip	chicken flea
34. langaw	langaw	langaw	house fly
35. apan	tibakla	balang, tipaklong	grasshopper
36. kuto	kuto	kuto	louse, lice
37. lamok	lamok	lamok	mosquito
38. kalibangbang	alibangbang	gamu-gamu	moth
39. lalawa	damang	gagamba	spider
40. anay	anay	anay	termite
41. luod, wati	ulod, bitok	uod, bulati	worm

1 9 8
4

20. **Uras**

21. **Bilang**

22. **Kwarta**

Daw Mag-insa Ta Uras

1. Ano uras mag-umpisa miting ya?
2. Alas nuibi ta sellem.
Ala una ta mapon.
Alas dos midya ta mapon.
Alas kwatro-kwarinta singko ta mapon.
3. Lugay pa ya?
4. Ano uras en?
5. Urian ka en.

Mga Adlaw Ta Duminggo

1. Domingo
2. Lunes
3. Martes
4. Miyerkoles
5. Huwebes
6. Biyernes
7. Sabado

1. Ano nga oras maumpisa ang miting?
2. Alas nuebe sang aga.
Ala una sang hapon.
Alas dos 'y medya sang hapon.
Alas kwatro-kwarintay singko sang hapon.
3. Madugayan pa ayhan?
4. Ano ang oras?
5. Ulihi ka na.

1. Domingo
2. Lunes
3. Martes
4. Miyerkoles
5. Huwebes
6. Biyernes
7. Sabado

1. Anong oras magsisimula ang pulong?
2. Alas nuebe ng umaga.
Ala-uná ng hapon.
Alas-dos 'y medya ng hapon.
Alas kwatro-kwarent'ay
singko ng hapon.
3. Matatagalan pa ba?
4. Anong oras na?
5. Huli na kayo.

1. Linggo
2. Lunes
3. Martes
4. Miyerkoles
5. Huwebes
6. Biyernes
7. Sabado

1. What time does the meeting start?
2. Nine in the morning.
One in the afternoon.
At two thirty PM.
At four forty five PM.
3. Will it be a long time yet?
4. What time is it?
5. You're late.

1. Sunday
2. Monday
3. Tuesday
4. Wednesday
5. Thursday.
6. Friday
7. Saturday

Adlaw Daw Kilem

1. adlaw, kilem	1. adlaw, gab-i
2. anduni, kani kilem	2. subong, karon sa gab-i
3. gibii, gibii kilem	3. kahapon, kagab-i
4. kisyem, kisyem kilem	4. buwas, buwas sa gab-i
5. naan ta isya na adlaw	5. sang isa ka adlaw
6. naan ta isya na kilem	6. sang isa ka gab-i
7. gibii mapon	7. kahapon sang hapon
8. semsem	8. kasisidmon
9. paglambay ta delem	9. pagkaligad sang dulom
10. tenga kilem	10. tungang gab-i
11. mapit madlaw	11. kaagahon
12. sellem	12. aga
13. ugtu adlaw	13. udto
14. mapon	14. hapon
15. saleppan	15. nagahinunod ang adlaw

1. araw, gabi
2. ngayon, mamayang gabi
3. kahapon, kagabi
4. bukas, bukas ng gabi
5. kamakalawa
6. kamakalawa ng gabi
7. kahapon ng hapon
8. agaw-dilim
9. pagkalipas ng dilim
10. hating-gabi
11. madaling-araw
12. umaga
13. tanghali
14. hapon
15. paglubog ng araw

1. day, night
2. today, tonight
3. yesterday, last night
4. tomorrow, tomorrow night
5. day before yesterday
6. night before last
7. yesterday afternoon
8. twilight
9. after dark
10. midnight
11. dawn
12. morning
13. noon
14. afternoon
15. sunset

Uras

1. gina	1. kaina
2. anduni sellem i	2. subong nga aga
3. anduni mapon i	3. subong nga hapon
4. anduni	4. subong
5. kani	5. karon
6. isya intiro na adlaw	6. isa ka entiro nga adlaw
7. isya na duminggo	7. isa ka semana
8. isya na bulan	8. isa ka bulan
9. isya na taon	9. isa ka tuig
10. adlaw	10. adlaw
11. kilem	11. gab-i
12. pila adlaw	12. pila ka adlaw
13. adlaw-adlaw	13. adlaw-adlaw
14. kalambay na taon	14. nagligad nga tuig
15. anduni na taon	15. karon nga tuig
16. ta sunod na taon	16. sa madason nga tuig

1. kanina	1. a while ago
2. ngayon umaga	2. this morning
3. ngayon hapon	3. this afternoon
4. ngayon	4. now
5. mamaya	5. later
6. maghapon at magdamag	6. one 24 hour period
7. isang linggo	7. one week
8. isang buwan	8. one month
9. isang taon	9. one year
10. araw	10. day time
11. gabi	11. night time
12. balang-araw	12. someday
13. araw-araw	13. every day
14. nakaraan taon	14. last year
15. ngayon taong ito	15. this year
16. sa susunod na taon	16. next year

Kagayanen	Hiligaynon	Filipino		English
<u>Bilang</u>				
1. isya	isa	isa	1	one
2. darwa	duha	dalawa	2	two
3. tallo	tatlo	tatlo	3	three
4. appat	apat	apat	4	four
5. lima	lima	lima	5	five
6. annem	anum	anim	6	six
7. pito	pito	pito	7	seven
8. walo	walo	walo	8	eight
9. isyam	siyam	siyam	9	nine
10. sampulo	napulo	sampu	10	ten
11. kaluan	duha ka pulo	dalawampu	20	twenty
12. katluan	tatlo ka pulo	tatlumpu	30	thirty
13. kapatan	apat ka pulo	apatnapu	40	forty
14. kalim-an	lima ka pulo	limampu	50	fifty
15. kan-eman	anum ka pulo	animnapu	60	sixty
16. kapituan	pito ka pulo	pitumpu	70	seventy
17. kawaluan	walo ka pulo	walumpu	80	eighty
18. kasyaman	siyam ka pulo	siyamnapu	90	ninety
19. isya gatos	isa ka gatos	isang daan	100	one hundred
20. isya libo	isa ka libo	isang libo	1000	one thousand

1. una	una	una	first
2. karwa/pangarwa	ikaduha	ikalawa	second
3. katallo/ pangallo	ikatlo	ikatlo	third
4. kappat/ pangappat	ikap-at	ikapat, ikaapat	fourth
5. kisyá	kaisa	minsan	once
6. darwa isab	duha ka beses	dalawang beses, ulit	twice
7. tallo isab	tatlo ka beses	tatlong beses, ulit	thrice
8. appat isab	apat ka beses	apat na beses, ulit	four times
9. lima isab	lima ka beses	limang beses, ulit	five times
10. pirmi	masunsun	madalas	often
11. laka	talagsa	bihira	seldom
12. pirmi	pirme	malimit, palagi	always
13. daw kisyá	kon kaisa	pagkaminsan, paminsan-minsan	sometimes

Kwarta

1. dyis
2. binti sintimos
3. slapi
4. piso
5. uno binti
6. uno singkwinta
7. singko pisos

1. diyas
2. beinte sentimos
3. singkuwenta sentimos
4. pesos
5. uno beinte
6. uno singkuwenta
7. singko pesos

1. diyes, diyes sentimos	P .10	1. ten centavos
2. bente, bente sentimos	P .20	2. twenty centavos
3. singkwenta, singkwenta sentimos	P .50	3. fifty centavos
4. piso	P1.00	4. one peso
5. uno bente	P1.20	5. one twenty
6. uno singkwenta	P1.50	6. one fifty
7. limang piso	P5.00	7. five pesos

Kagayanen Pronunciation

In order to read Kagayanen pronounce the letter e like the e in the English word 'roses'. This is the same as the e in Cuyunon and Ilokano. The letter l is pronounced like the l in Filipino when it occurs at the beginning of a word or next to the letter i. The letter l also has a second special pronunciation in which the tip of the tongue touches the lower lip as the l sound is made. This "Kagayanen l" occurs in the middle or end of a word that at the same time it is not next to the vowel i. The "Kagayanen l" also occurs as the second of two dissimilar consonants together at the beginning of a word or syllable. For example, blangaw ('rainbow'). There are a few exceptions when a word begins with a "Kagayanen l". The Kagayanen language has double consonants. This is when two of the same consonant occur side by side in a word. The double consonant has a longer sound than a single consonant would have. There also is no break in pronouncing them. For example, bengngel ('deaf') is not pronounced beng-ngel, but instead the two ng's are pronounced similar to the ng's in the Filipino phrase 'malaking ngipin'. Double l in Kagayanen is not pronounced like the Spanish double l. It is pronounced as the Filipino l but held a bit longer before moving on to pronounce the next sound in the word.